

N:o 22.

Ank. till Riksd. kansli den 15 februari 1898, kl.12 midd.

Utlåtande i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående godtgörelse till jernvägsstyrelsen för förskottsvis utgifven expropriationsersättning för viss till Luleå—Gellivarebanan hörande mark.

(R. A.)

I proposition (n:o 24) af den 19 november 1897 har Kongl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagdt utdrag af protokollet öfver civilärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen medgifva, att af det anslag å 250,000 kronor, som af 1890 års Riksdag stälts till Kongl. Maj:ts förfogande att användas till bestridande af kostnader för verkställande af inköpet af Luleå—Gellivarebanan, ett belopp af 175,582 kronor finge från riksgäldskontoret till jernvägsstyrelsen utbetalas såsom godtgörelse för af denna styrelse förskottsvis utgifven expropriationsersättning för mark, som, innan eganderätten till Luleå—Gellivarebanan öfvergått från svensk—norska jernvägsbolaget till svenska staten, för jernvägsanläggningen tagits i anspråk, men hvilken icke ingått uti det mellan bolaget och staten rörande banan uppgjorda köpeaftal.

Till åberopade statsrådsprotokollet har föredragande departementschefen till en början erinrat om följande förhållanden:

På det Kongl. Maj:t måtte blifva i tillfälle att för statens räkning för en köpeskillning af högst 6,750,000 kronor och på de vilkor i öfrigt, Kongl. Maj:t bestämde, inköpa jernvägen mellan Luleå och gräusen mot Norge med alla dertill hörande byggnader och öfriga för trafikens behof utförda anläggningar jemte viss vid jernvägen befintlig rullande materiel, stälde Riksdagen år 1890 till Kongl. Maj:ts förfogande ej mindre nämnda belopp, 6,750,000 kronor, än äfven för bestridande af kostnader för inköpets verkställande 250,000 kronor att, i den mån sådant erfordrades, användas för de dermed afsedda ändamålen; och anvisades de ifrågavarande beloppen, tillhopa högst 7,000,000 kronor, att utgå från riksgäldskontoret, med rätt för Kongl. Maj:t att lyfta beloppen, när Kongl. Maj:t funne sådant nödigt.

Sedan genom kontrakt den 24 februari 1891 svenska staten träffat vilkorligt aftal om inköp af omförmälda jernväg, anmodade Kongl. Maj:t den 6 augusti samma år fullmäktige i riksgäldskontoret att ställa köpeskillingsbeloppet 6,500,000 kronor till Kongl. Maj:ts ministers i London förfogande, hvilket jemväl skedde, hvarefter köpet afslöts och staten af svensk—norska jernvägsbolaget tillhandlade sig jernvägen med, bland annat, den dertill hörande mark, öfver hvilken bolaget förvärfvat eganderätt. Af den utaf Riksdagen anvisade köpeskillingen, högst 6,750,000 kronor, återstod alltså 250,000 kronor, som icke heller sedermera blifvit af Kongl. Maj:t i riksgäldskontoret lyftade.

Af omförmälda för bestridande af kostnader för inköpets verkställande beviljade belopp, 250,000 kronor, hade lyftats 20,957 kronor 23 öre.

Vidare hade 1892 års Riksdag till Kongl. Maj:ts förfogande ställt ett belopp af 2,800,000 kronor, att i mån af behof lyftas i riksgäldskontoret för att användas till kompletteringsarbeten å Luleå—Gellivarebanan och till inköp af rullande materiel för densamma äfvensom till ersättande af de för banan under år 1891 hafda utgifter; och hade nämnda belopp, till följd af särskilda bemyndiganden, blifvit i dess helhet i riksgäldskontoret lyftadt, till en del af statskontoret och i öfrigt af jernvägsstyrelsen.

Sedan sistnämnda styrelse uti skrifvelse till Kongl. Maj:t af den 9 februari 1894, med erinran att, då Luleå—Gellivarebanan öfvergick i statens ego, svensk—norska jernvägsbolaget ännu icke med Luleå stad träffat bindande öfverenskommelse angående ersättning för åtskilliga, staden tillhöriga jordområden, derå bolaget anlagt jernvägen, meddelat, bland annat, att sedan derefter behofvet af ökad utrymme vid Luleå stad och å den så kallade Svartön af vederbörande bandirektör anmälts,

styrelsen med nämnda stad, som till större delen egde de områden, som erfordrades för berörda behofs tillgodoseende och hvilka delvis redan tagits i besittning för jernvägen, inledt underhandlingar om förvärfvande af eganderätt till ej mindre sistnämnda, Luleå stad tillhöriga mark, än äfven den mark, som staden egde och svensk—norska jernvägsbolaget tagit i anspråk för jernvägens framdragande; att dessa underhandlingar emellertid icke ledt till något resultat; samt att derjemte eganderätten till en del af det område, som afsetts att förvärfvas å den så kallade Svartön, vore underkastad tvist mellan Luleå stad och Björsby byamän, hade Kongl. Maj:t med anledning af jernvägsstyrelsens uti berörda skrifvelse i sådant hänseende gjorda framställning, den 14 juni 1894 medgifvit, att styrelsen finge, der godvillig öfverenskommelse ej kunde träffas, i den ordning kongl. förordningen angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof den 14 april 1866 stadgade, för statens jernvägars räkning inlösa ej mindre af Luleå stad tillhörig mark och den jord, angående hvilken tvist påginge mellan staden och Björsby byamän, än äfven af den andra personer tillhöriga mark de områden, som för jernvägens behof erfordrades enligt styrelsens skrifvelse bifogade, utaf kommissionslandtmätaren Z. E. Wallmark upprättade kartor med tillhörande beskrifning och häfdeförteckning, i den mån samma områden icke redan kunde vara svenska staten tillhöriga.

Vidare har departementschefen meddelat, att jernvägsstyrelsen i skrifvelse till Kongl. Maj:t af den 18 december 1896 anfört följande:

Jemlikt det genom kongl. brefvet den 14 juni 1894 erhållna bemyndigandet hade styrelsen uppdragit åt t. f. intendenten vid Luleå—Gellivarebanan att gå i författning om att ifrågavarande expropriationsförrättningar blefve verkställda, samt att de ersättningar, som af vederbörande expropriationsnämnder bestämdes, blefve behörigen utbetalade. I behörig ordning hade ock under loppet af åren 1895 och 1896 berörda expropriationsärenden vunnit handläggning och afslutats, hvar efter Luleå stads drätselkammare till styrelsen insändt räkning å de ersättningsbelopp, tillsammans 212,727 kronor, som jemlikt expropriationsnämndernas och vederbörande underrätters laga kraftvunna beslut borde staden tillkomma. Af nämnda summa skulle emellertid jemlikt Neder-Luleå häradsrätts föreskrift i utslag den 15 maj 1896 till följd af uppkommen tvist mellan Luleå stad och Björsby byamän rörande vissa områden å Svartön ett belopp af 17,741 kronor 50 öre deponeras i Sveriges riksbank. Af beloppet 212,727 kronor utgjorde i öfrigt 504 kronor kostnader för expropriationsförrättningar, i hvilket senare afseende styrelsen dessutom genom vederbörande underrätters

beslut förpligtats att till andra vederbörande än Luleå stad utgifva tillsammans 4,025 kronor 53 öre, hvadan alltså hela det ersättningsbelopp, styrelsen ådömts utgifva, uppginge till 216,752 kronor 53 öre, deraf 212,223 kronor för jordlösen och 4,529 kronor 53 öre för expropriationskostnader. Då af expropriationshandlingarne icke direkt framginge, huru stor del af den exproprierade marken förut innehafvs af svensk—norska jernvägsbolaget och huru stor del deraf intagits sedan jernvägen kommit i statens ego, hade styrelsen anmodat kommissionslandtmätaren Wallmark att i detta hänseende verkställa utredning; och hade Wallmark derefter inkommit med intyg, utvisande att områden, för hvilka enligt expropriationsnämndernas beslut ersättning faststälts till sammanlagdt belopp af 36,641 kronor, intagits efter det Gellivarebanan kommit i statens hand, men att det exproprierade området i öfrigt, hvarför ersättningsbeloppet således utgjorde 175,582 kronor, före tiden för banans öfverlåtelse till staten varit för banans behof intaget. Vidare hade styrelsen låtit verkställa utredning, till hvilken del den genom domstolarnes utslag ådömda expropriationskostnaden, 4,529 kronor 53 öre, kunde anses vidlåda de olika områdena; och hade denna utredning gifvit vid handen, att 3,476 kronor 26 öre borde anses belöpa på det före köpet intagna området samt 1,053 kronor 27 öre på det sedermera intagna.

Med anmälan att styrelsen, på det staten måtte undgå att för de sålunda ådömda beloppen gälda ränta, af under händer varande medel liqviderat samma belopp, hade styrelsen nu hos Kongl. Maj:t anhållit om beredande af ersättning för de sålunda förskottsvis gjorda utbetalningarne, dervid styrelsen, med tillkännagifvande att af ofvanomförmälda anslag å 2,800,000 kronor, som 1892 års Riksdag ställt till Kongl. Maj:ts förfogande för att användas till kompletteringsarbeten å Luleå—Gellivarebanan med mera, en besparing af 81,194 kronor 27 öre funnes disponibel å de af styrelsen lyftade medlen, hemställt dels att, då, hvad anginge den summa som belöpte på det redan af svensk-norska jernvägsbolaget intagna området — med kostnader 179,058 kronor 26 öre — denna summa syntes böra gäldas af det anslag, 6,750,000 kronor, som 1890 års Riksdag anvisat för inköp af Luleå—Gellivarebanan och å hvilket anslag ett belopp af 250,000 kronor återstode disponibelt, Kongl. Maj:t måtte bemyndiga styrelsen att hos riksgäldskontoret å sagda anslag lyfta det för ändamålet erforderliga beloppet, dels ock att Kongl. Maj:t måtte medgifva, att den summa, som belöpte å det nyintagna området — med kostnader 37,694 kronor 27 öre — finge gäldas

af förenämnda, hos styrelsen innestående besparing å anslaget till kompletteringsarbeten å Luleå—Gellivarebanan med mera.

Öfver denna jernvägsstyrelsens framställning, utom i hvad den samma afsäge tillstånd för styrelsen att använda besparing, som uppkommit å det till kompletteringsarbeten å ifrågavarande bana beviljade anslaget, hade fullmäktige i riksgäldskontoret den 14 januari 1897 på anmodan afgifvit yttrande, deruti fullmäktige till en början erinrat, att uti anförande till statsrådsprotokollet den 13 januari 1892 angående medel till Luleå—Gellivarebanans försättande i fullständigt skick med mera dåvarande chefen för civildepartementet beträffande det belopp å 250,000 kronor, som återstode af den för nämnda banas förvärfvande anvisade köpeskillingen, meddelat, att, enär af den för bestridande af omkostnader för inköpet af samma bana anslagna summa, 250,000 kronor, antagligen komme att utgå endast 20,000 till 30,000 kronor, af hela det af Riksdagen dels för inköpet och dels för kostnaderna beviljade anslag skulle inbesparas åtminstone 450,000 kronor, att derefter i den vid 1892 års Riksdags statsutskotts memorial n:o 83 fogade, af utskottet uppgjorda förslagsberäkning öfver riksgäldskontorets inkomster och utgifter från och med den 12 maj 1892 till samma års slut den fullmäktige medgifna upplåningsrätt minskats med skillnaden mellan de vid 1890 års riksdag anvisade medel för inköp af banan mellan Luleå och norska gränsen, 6,750,000 kronor, samt den af riksgäldskontoret betalda köpesumman, 6,500,000 kronor, eller 250,000 kronor, samt att Riksdagen ur reglementet för riksgäldskontoret uteslutit det af 1890 års Riksdag gifna bemyndigande om upplåning af medel till inköp med mera af berörda jernväg, hvilket lånebemyndigande ansetts hafva blifvit till fullo verkställt.

Af hvad sålunda anförts — yttrade fullmäktige vidare — framginge, att fullmäktige numera icke bland riksgäldskontorets medel egde någon tillgång, som finge användas till bestridande af ytterligare förekommande köpeskilling eller dermed jemförlig ersättning för Luleå—Gellivarebanan. Annat vore deremot förhållandet med det till omkostnader för inköpets verkställande anvisade belopp, 250,000 kronor. Häraf innestode nemligen i riksgäldskontoret fortfarande 229,042 kronor 77 öre. Då jernvägsstyrelsens förevarande skrifvelse gåfve vid handen, att en del af den för nämnda banas behof exproprierade marken varit intagen till banan redan före statens inköp af jernvägen, ehuru svensk-norska jernvägsbolaget ej förvärfvat eganderätt dertill, samt att expropriationsförfarandet påkallats deraf, att styrelsen icke kunnat med markens egare träffa öfverenskommelse om förvärfvande för statens räkning

af eganderätt till densamma, ansåge sig fullmäktige oförhindrade att på requisition af Kongl. Maj:t utbetala den på ifrågavarande del fallande kostnad för expropriationsförrättningen, enligt jernvägsstyrelsens uppgift 3,476 kronor 26 öre.

Derefter har jemväl statskontoret den 20 april 1897 i detta ärende till Kongl. Maj:t afgifvit infordradt utlåtande och deruti, med tillkännagifvande, att statskontoret, med afseende å hvad fullmäktige i riksgäldskontoret anført, biträdde de af fullmäktige uttalade åsikter, hemställt, att, då, i händelse dessa åsikter af Kongl. Maj:t godkändes, endast 3,476 kronor 26 öre af det utaf jernvägsstyrelsen förskjutna beloppet skulle komma att ersättas af medel, som stode under riksgäldskontorets förvaltning, hvadan af det förskjutna beloppet skulle återstå till ersättande 213,276 kronor 27 öre, Kongl. Maj:t måtte hos Riksdagen äska ej mindre medgifvande att använda ofvanomförmälda, å anslaget till kompletteringsarbeten å Luleå—Gellivarebanan med mera uppkomna besparing, 81,194 kronor 27 öre, till ersättande, så långt den räckte, af nyssberörda förskott än äfven för ersättande af återstoden af förskottet ett anslag å 132,082 kronor.

För egen del har departementschefen, hvad först anginge sättet för gäldande af den del utaf det af jernvägsstyrelsen till ersättande anmälda beloppet, som belöpte på mark, hvilken, efter det Luleå—Gellivarebanan öfvergått i statens ego, med jernvägen förenats, förklarar sig finna hinder icke möta för Kongl. Maj:t att bifalla, hvad jernvägsstyrelsen i detta afseende föreslagit, och sålunda medgifva, att härför finge af den hos styrelsen inestående behållningen å anslaget till kompletteringsarbeten å Luleå—Gellivarebanan m. m. användas erforderliga beloppet, 37,694 kronor 27 öre.

Beträffande åter den del af förskottet, som belöpte på mark, hvilken redan af svensk-norska jernvägsbolaget lagts till jernvägen, eller 179,058 kronor 26 öre, syntes, med hänsyn till hvad fullmäktige i riksgäldskontoret anført, medel från riksgäldskontoret icke kunna till betäckande deraf requireras i vidsträcktare mån, än fullmäktige föreslagit, eller såvidt anginge den uppskattade kostnaden för expropriationsförrättningarna, 3,476 kronor 26 öre. För beredande af ersättning åt jernvägsstyrelsen för återstoden af ifrågavarande förskott, 175,582 kronor, syntes därför framställning till Riksdagen blifva nödvändig.

Att emellertid, såsom statskontoret ifrågasatt, hos Riksdagen begära medgifvande att för ändamålet i första rummet använda återstående behållningen å anslaget till kompletteringsarbeten å Luleå—Gellivarebanan funne departementschefen icke tillrådligt, då, efter hvad han

från jernvägsstyrelsen under hand inhemtat, en del af nämnda behållning vore behöflig för bestridande af med kompletteringsarbetena för- enade kostnader, hvilka ännu ej kunnat gäldas.

Lämpligare syntes det då departementschefen, om för ändamålet finge användas erforderligt belopp af den i riksgäldskontoret inestående odisponerade återstoden af det till bestridande af kostnaderna för inköpet af Luleå—Gellivarebanan anvisade anslag af 250,000 kronor, hvilken återstod, utgörande 229,042 kronor 77 öre, dertill lemnade full tillgång.

Med bifall till departementschefens på grund häraf gjorda hemställen beslöt Kongl. Maj:t att

dels bemyndiga jernvägsstyrelsen ej mindre att af hos styrelsen inestående besparing af det utaf 1892 års Riksdag till kompletteringsarbeten å Luleå—Gellivarebanan m. m. anvisade anslag å 2,800,000 kronor använda ett belopp af 37,694 kronor 27 öre till gäldande af den del af ifrågavarande, utaf styrelsen förskottsvis bestridda kostnader, som belöpte på den mark, hvilken, efter det nämnda bana öfvergått i statens ego, med densamma förenats, än äfven att i riksgäldskontoret af det anslag å 250,000 kronor, som af 1890 års Riksdag stälts till Kongl. Maj:ts förfogande att användas till bestridande af kostnader för inköpet af berörda bana, lyfta ett belopp af 3,476 kronor 26 öre att användas till betäckande af den del af kostnaden för expropriationsförrättningarna, som belöpte på sådan mark, som redan vid tiden för banans öfvertagande af staten varit med banan förenad,

dels ock till Riksdagen aflåta proposition af ofvan meddelade lydelse.

Statsutskottet, till hvars förberedande behandling denna proposition öfverlemnats, har icke haft något att erinra mot hvad sålunda af Kongl. Maj:t föreslagits, hvarför utskottet hemställer,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts för-
varande framställning, må medgifva, att af det anslag
å 250,000 kronor, som af 1890 års Riksdag stälts till
Kongl. Maj:ts förfogande att användas till bestridande
af kostnader för verkställande af inköpet af Luleå—
Gellivarebanan, ett belopp af 175,582 kronor må från
riksgäldskontoret till jernvägsstyrelsen utbetalas såsom
godtgörelse för af denna styrelse förskottsvis utgifven
expropriationsersättning för mark, som, innan egande-
rätten till Luleå—Gellivarebanan öfvergått från svensk-

norska jernvägsbolaget till svenska staten, för jernvägsanläggningen tagits i anspråk, men hvilken icke ingått uti det mellan bolaget och staten rörande banan uppgjorda köpeaftal.

Stockholm den 15 februari 1898.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.